

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. liepos 13 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Alės Bukavienės, Donato Šerno (pranešėjas ir kolegijos pirmininkas) ir Jūratės Varanuskaitės, teismo posėdyje kasacinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal trečiojo asmens F. V. g. 7-ojo namo savininkų bendrijos kasacinį skundą dėl Panevėžio apygardos teismo 2022 m. lapkričio 30 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo uždarnosios akcinės bendrovės „Mano Būstas Aukštaitija“ ieškinį dėl skolos priteisimo atsakovei L. P., trečiašio asmens, nepareškančios savarankiškų reikalavimų, F. V. g. 7-ojo namo savininkų bendrija.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios ir proceso teisės normų, reglamentuojančių civilinių teisių gynimo būdų santykius, prejudicinius faktus, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovė UAB „Mano Būstas Aukštaitija“ prašė teismą priteisti iš atsakovės L. P. 312,63 Eur skolą, 5 procentų dydžio metines palikanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
- Ieškovo 2017 m. rugpjūčio 10 d. sutarties Nr. AKB-SUT-17-0080 pagrindu teikia namo Panevėžyje, F. V. g. 7, butų ir kitų patalpų savininkų bendrosios dalinės nuosavybės administravimo, eksploataavimo ir komunalines paslaugas. Atsakovė yra buto, esančio F. V. g. 7-57, savininkė. Atsakovės skolą sudaro už laikotarpį nuo 2019 m. rugpjūčio 31 d. iki 2019 m. rugsėjo 4 d. priskaičiuoti mokesčiai už bendrosios dalinės nuosavybės administravimo, eksploataavimo ir suteiktas komunalines paslaugas; cokolio šiluminio, apdailos plytelėmis remonto darbų išlaidos; palikamos už sumą, kurią atsakovė vėluoja sumokėti. 2022 m. balandžio 12 d. ieškovo detalizavo atsakovės skolą nurodyma, jog skolą sudaro: administravimo išlaidos, kaupiamosios lėšos ir kitos paslaugos (išskyrus remonto darbus) – 0,03 Eur ir remonto darbai – 312,60 Eur.
- Pimosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė
- Panevėžio apylinkės teismas 2022 m. gegužės 27 d. sprendimu ieškinį atmėtė.
- Byloje nustatyta, kad atsakovė aiškiai išreiškė savo poziciją nemokėti tik už cokolio šiluminį ir apdailą plytelėmis, tačiau už kitas ieškovo suteiktas paslaugas sumokėta visiškai. Teismas nusprendė, jog atsakovė įrodė, kad apmokėjo visas ieškovo išrašytas sąskaitas, kiek tai susiję su ieškovo teiktomis paslaugomis (neįskaitant cokolio šiluminio ir apdailos plytelėmis), todėl ieškovo reikalavimas priteisti iš atsakovės 0,03 Eur skolą, susidariusį laikotarpiu nuo 2019 m. rugpjūčio 31 d. iki 2019 m. rugsėjo 4 d., už namo administravimą, priežiūrą, eksploataciją, kitas paslaugas, šilumos ūkio priežiūrą, kaupiamąsias lėšas, buvo atmestas.
- Vertindamas susidariusią skolą už cokolio šiluminį, apdailą plytelėmis pirmosios instancijos teismas nurodė, kad 2018 m. gegužės 22 d. Panevėžio m. F. V. g. 7 namo gyventojų susirinkimo metu buvo nutarta atlikti šilinto stogo, pamatų šiluminio ir nuogrindos atkūrimo darbus, pasitelkiant konkursą laimėjusią UAB „Vidrus“. 2018 m. liepos 9 d. ieškovo ir UAB „Vidrus“ sudarė Priedus Nr. 2 ir Nr. 3 prie Rangos sutarties dėl šilinto stogo, remonto darbų pagal projektą su žaibolaidžio įrengimu bei cokolio šiluminio, apdailos plytelėmis ir nuogrindos įrengimo darbų už 72.578,22 Eur ir 41.733,65 Eur kainą. Lietuvos teisiškos informacinės sistemos LITEKO duomenimis, nustatyta, kad Panevėžio apylinkės teismas 2021 m. liepos 2 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. e2-271-1136/2021 nusprendė pripažinti, jog UAB „Vidrus“ atlikti statybos darbai pagal Priedą Nr. 3 prie 2018 m. balandžio 3 d. Ilgalaikės rangos sutarties Nr. AKB-SUT-18-0127 yra netinkami; taip pat priteisti iš atsakovės UAB „Mano Būstas Aukštaitija“ 22.015,63 Eur nuostolių atlyginimo ieškovo F. V. g. 7-ojo namo savininkų bendrijos naudai.
- Teismas konstatavo, kad Panevėžio apylinkės teismo 2021 m. liepos 2 d. sprendimas civilinėje byloje Nr. e2-271-1136/2021 bei Panevėžio apygardos teismo 2021 m. lapkričio 23 d. sprendimas civilinėje byloje Nr. e2A-582-589/2021 laikytini prejudiciniais ta apimtini, kiek jais nustatyta, kad ieškovo, būdama F. V. g. 7-ojo namo administratorė, 2018 m. spalio 31 d. priėmusi ne tik atliktus, su akivaizdžiais trūkumais, bet ir faktiškai neatliktus statybos darbus ir juos apmokėjusi, neįveikė apdairai ir rūpestingai Bendrijos atžvilgiu, pažeidė pareigą rūpestingai ir atidžiai kontroliuoti, kaip vykdomi Priedo Nr. 3 prie Rangos sutarties darbai. Dėl šių ieškovo veiksmų Bendrija turės atliktų darbų rezultatai nuardyti ir grąžinti namą į iki darbų atlikimo pradžios buvusią padėtį, taigi ieškovo turi prisiminti dėl to kilusias pasekmes. Atsižvelgdamas į tai, teismas nusprendė, kad ieškovo reikalavimas priteisti iš atsakovės susidariusią 312,60 Eur skolą už atliktus darbus „cokolio šiluminis, apdailą plytelėmis“ yra nepagrįstas.
- Panevėžio apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal ieškovo UAB „Mano Būstas Aukštaitija“ apeliacinį skundą, 2022 m. lapkričio 30 d. sprendimu Panevėžio apylinkės teismo 2022 m. gegužės 27 d. sprendimo dalį, kuria netenkintas ieškovo reikalavimas priteisti skolą už cokolio šiluminį, apdailą plytelėmis, panaikino ir dėl šios dalies priėmė naują sprendimą: ieškinį tenkino iš dalies; priteisė iš atsakovės L. P. ieškovo UAB „Mano Būstas Aukštaitija“ naudai 312,60 Eur skolą, 5 proc. dydžio metines palikanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, paskirstė bylinėjimosi išlaidas; kitą Panevėžio apylinkės teismo 2022 m. gegužės 27 d. sprendimo dalį paliko nepakeistą. Panevėžio apygardos teismas 2022 m. gruodžio 21 d. papildomu sprendimu paskirstė šalių turėtas bylinėjimosi išlaidas.
- Teismas pažymėjo, kad nors ieškovo nesutinka su visos skolos nepriteisimu, tačiau iš esmės pateikė motyvus ir argumentus tik dėl pirmosios instancijos sprendimo dalies, kuria netenkintas ieškovo reikalavimas priteisti 312,60 Eur skolą už atliktus darbus, susijusius su cokolio šiluminio, apdailą plytelėmis. Dėl to būtent ši pirmosios instancijos sprendimo dalis ir sudaro apeliacijos dalyką.
- Išvertinęs Panevėžio apylinkės teismo 2021 m. liepos 2 d. sprendimą civilinėje byloje Nr. e2-271-1136/2021, teismas nusprendė, kad bendrija, kuriai priklauso ir atsakovė, pasirinko savo pažeistas teises ginti reikalaujama atlyginti patirtus nuostolius šalinant pagal sudarytą sutartį atliktų darbų defektus, dėl to F. V. g. 7-ojo namo savininkų bendrija buvo priteista 22.015,63 Eur darbų defektams šalinti. Dėl to priteista defektų šalinimo suma patvirtina, kad bendrija įrodė, jog egzistuoja administratorės (šiuo atveju ieškovo) civilinės atsakomybės sąlygos. Tačiau šioje civilinėje byloje nebuvo sprendžiamas klausimas, kad namo butų ir kitų patalpų savininkai turi teisę neatsiskaityti už cokolio šiluminio, apdailos plytelėmis darbus ar kad Rangos sutarties Priedas Nr. 3 yra negaliojantis, o pagal jį atsisakayta nepagrįstai, kas leistų spręsti, kad atsakovei nekyla pareiga atsisakayti už atliktus darbus, kurių trūkumų nustatyta nebuvo.
- Pagal bylos esančias ieškovo atsakovei išrašytas sąskaitas už suteiktas paslaugas, 2020 m. liepos mėn. mokesčių (skolų) valdymo ataskaitą, susidariusi skolos suma už darbus, susijusius su cokolio šiluminio, apdailą plytelėmis, yra 312,60 Eur, ir ši suma teismo sprendimu priteistina iš atsakovės ieškovei.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

- Kasaciniu skundu F. V. g. 7-ojo namo savininkų bendrija prašo panaikinti Panevėžio apygardos teismo 2022 m. lapkričio 30 d. sprendimą, 2022 m. gruodžio 21 d. papildomą sprendimą ir palikti galioti Panevėžio apylinkės teismo 2022 m. gegužės 27 d. sprendimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - Prejudicinėms aplinkybėms ginčijamą sprendimą atžvilgiu kalkingos aplinkybės, nustatytos įsiteisėjusiais Panevėžio apylinkės teismo 2021 m. liepos 2 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. e2-271-1136/2021, Panevėžio apygardos teismo 2021 m. lapkričio 23 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2A-582-589/2021, kuriose dalyvavo ieškovo F. V. g. 7-ojo namo savininkų bendrija (veikdama kaip butų ir kitų patalpų savininkų atstovė) bei atsakovė UAB „Mano Būstas Aukštaitija“. Panevėžio apylinkės teismui 2021 m. liepos 2 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. e2-271-1136/2021 nusprendus, kad daugiaubio namo cokolio šiluminio, apdailos plytelėmis darbai pagal Priedą Nr. 3 prie 2018 m. balandžio 3 d. Ilgalaikės rangos sutarties Nr. AKB-SUT-18-0127 atlikti netinkamai, kitose byloje t. y. skundžiamame Panevėžio apygardos teismo 2022 m. lapkričio 30 d. sprendime, konstatuoti, kad už šiuos darbus turi būti atsisakayta kaip už tinkamai atliktus, negalima. Tokiu būdu Panevėžio apygardos teismas ginčijamą sprendimu akivaizdžiai ignoravo prejudicinius faktus, paneigė įsiteisėjusio teismo sprendimo prejudicinę galią, o kartu ankstesni teismų priinti sprendimai neteko teisinės prasmės, nes konstatavus, jog darbai atlikti visiškai netinkamai ir nesant galimybių pašalinti darbų trūkumų, atlyginus patirtus nuostolius, nauju procesiniu sprendimu teismas priteisė sumas, įpareigodamas buto savininkę sumokėti ieškovei už netinkamai atliktus darbus. Anksčiau išnagrinėtoje civilinėje byloje atliktas teisinis vertinimas ir printas po šio vertinio sprendimas pripažinti, kad UAB „Vidrus“ atlikti statybos darbai pagal Priedą Nr. 3 prie 2018 m. balandžio 3 d. Ilgalaikės rangos sutarties Nr. AKB-SUT-18-0127 yra netinkami, leidžia daryti išvadą, jog daugiaubio namo patalpų savininkams pareiga atsisakayti su ieškove UAB „Mano Būstas Aukštaitija“ už netinkamai atliktus darbus nekyla.
 - Panevėžio apygardos teismas, priimdamas ginčijamą sprendimą, neįsigilino į nustatytų prejudicinių faktų sudėtį, o būtent tai, kad ankstesniu sprendimu civilinėje byloje Nr. e2-271-1136/2021 priteistas nuostolių atlyginimas yra skirtas ne darbų trūkumams šalinti, kaip nurodė teismas ginčijamame sprendime, o priešingai, kad būtų pašalinti netinkamai atlikti statybos rangos darbai ir statinio konstrukcijų būklė būtų grąžinta į pradinę padėtį iki darbų pradžios. Teismui nagrinėjant civilinę bylą Nr. e2-271-1136/2021, trečiašio asmens F. V. g. 7-ojo namo savininkų bendrija pateikė įrodymus, kad nė viena iš atsakovių – rangovė UAB „Vidrus“ ir UAB „Mano Būstas Aukštaitija“ – statybos rangos trūkumų nepašalinęs, nes jų objektyviai negalima pašalinti (būtina ardyti ir atlikti iš naujo), todėl vienintelis pažeistų teisių gynimo būdas – būklės grąžinimas į pradinę padėtį – buvo užtikrintas 2021 m. liepos 2 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. e2-271-1136/2021.
- Ieškovo UAB „Mano Būstas Aukštaitija“ atsiliepimu į trečiojo asmens F. V. g. 7-ojo namo savininkų bendrijos kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir Panevėžio apygardos teismo 2022 m. lapkričio 30 d. sprendimą palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
 - Civilinėje byloje Nr. e2-271-1136/2021 konstatuota, kad UAB „Vidrus“ atlikti statybos darbai pagal Priedą Nr. 3 prie Rangos sutarties – cokolio apšilimo bei apdailos, nuogrindos įrengimo darbai – atlikti netinkamai, todėl ieškovo reikalavimas pripažinti netinkamais atliktus darbus pagal Priedą Nr. 3 prie Rangos sutarties tenkintas. Remiantis tiek ieškovo F. V. g. 7-ojo namo savininkų bendrijos reikalavimu, tiek teismo sprendimu, akivaizdu, kad nebuvo prejudicinė nurodomoje byloje įrodinėjimo dalys, tai, jog visi darbai pagal Ilgalaikės rangos sutarties Nr. AKB-SUT-18-0127 Priedą Nr. 3 buvo atlikti netinkamai ar visi darbai nebuvo atlikti. Remiantis suformuluotais reikalavimais, buvo sprendžiamas atsakovės UAB „Mano Būstas Aukštaitija“ civilinės atsakomybės klausimas, o netinkamai atliktų darbų pagal Ilgalaikės rangos sutarties Nr. AKB-SUT-18-0127 Priedą Nr. 3 apimtis buvo nagrinėjama tik trūkumų šalinimo kontekste, pagal ieškovo pateiktas trūkumų šalinimo sąmatas. Teismo nebuvo vertinta ir nebuvo išsamiai tirtos visos su atliktais rangos darbais susijusios aplinkybės, nebuvo paskirta ekspertizė, kuria būtų nustatyta, kurie rangos darbai pagal Priedą Nr. 3 buvo atlikti netinkamai, o kurie – su defektais. Dėl to Panevėžio apylinkės teismo 2021 m. liepos 2 d. sprendime byloje Nr. e2-271-1136/2021 nurodyta aplinkybė „cokolio apšilimo bei apdailos, nuogrindos įrengimo darbai buvo atlikti netinkamai“ *per se* (savaime) nelakytina prejudiciniais faktais šioje byloje. Panevėžio apylinkės teismo 2021 m. liepos 2 d. sprendime padaryta išvada: „UAB „Vidrus“ atlikti statybos darbai pagal Priedą Nr. 3 prie Rangos sutarties – cokolio apšilimo bei apdailos, nuogrindos įrengimo darbai atlikti netinkamai“, būtina aiškinti atsižvelgiant į tas aplinkybes ir įrodymus, kuriuos turė teismas, taip pat kokias motyvas pagrindė savo išvadą. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nustatė, kad neatliktiems darbams šalinti buvo priteistas žalos atlyginimas, taip pat nustatė, kad ankstesniame teisminiame procese nebuvo nustatytos aplinkybės, jog atsakovei nekyla pareiga sumokėti už atliktus darbus.
 - F. V. g. 7-ojo namo savininkų bendrija, kaip atliktų rangos darbų tiesiogiai naudą gavėja, turėjo galimybę pasirinkti du alternatyvius savo pažeistų teisių gynimo būdus: (i) reikalauti pašalinti pagal rangos sutartį atliktų darbų defektus; (ii) reikalauti atlyginti patirtus nuostolius, šalinant pagal rangos sutartį atliktų darbų defektus. F. V. g. 7-ojo namo savininkų bendrija pasirinko būtent antrąjį pažeistų teisių gynimo būdą – nuostolių atlyginimą šalinant darbų trūkumus. Ieškovo F. V. g. 7-ojo namo savininkų bendrija atlygino trūkumų šalinimo kainą. Dėl to, ieškovei tinkamai įvykdžius savo priverio – atlyginus nuostolius šalinant darbų defektus, yra laikoma, kad darbai pagal sutartį buvo atlikti tinkamai ir ieškovei įgijo teisę reikalauti atlyginimo iš namo butų ir kitų patalpų savininkų. Tai reikškim, kad namo butų ir kitų patalpų savininkai gavo naudą, o ieškovei įgijo teisę į atlyginimą. Priešingas situacijos vertinimas – ieškovei net atlyginus nuostolius bendriai dėl darbų kokybės įstaismo, neturint teisės prisistieiti skolos iš namo butų ir kitų patalpų savininkų už jų naudai atliktus darbus, akivaizdžiai pažeistų ieškovo interesus bei sąžiningumo, proporcingumo principus. Tokiu atveju atsakovė ir kiti daugiaubio namo bendratūriniai nepagrįstai praturtėtų ieškovo sąskaita.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaškinimai

Dėl civilinių teisių gynimo būdų – nuostolių atlyginimo ir sutartinės prievolės vykdymo natūra – suderinamumo

14. Dispozityvumo principas, įtvirtintas Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 13 straipsnyje, reiškia, kad tik asmuo, manantis, jog jo teisės pažeistos, sprendžia, ar ginti pažeistą teisę ir kokią pažeistų teisių gynimo būdą pasirinkti, t. y. asmuo, suformuluodamas ieškimo pagrindą ir dalyką, nustato teismo nagrinėjimo objektą ir ribas. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad ieškimo elementus privaloma nurodyti kiekviename ieškinyje, nes jie individualizuoja kiekvieną konkretų civilinį ginčą. Tinkamas ieškimo dalyko ir pagrindo suformulavimas ne tik leidžia apibrėžti bylos teismo nagrinėjimo ribas, bet ir sudaro sąlygas priešingai ginčo šaliai parengti atskirtimo argumentus (atsilepinimą), taip užtikrinant ginčo šalį procesinio lygiateisiskumo principo įgyvendinimą. Pareiškiantis ieškimo asmuo privalo tinkamai surašyti ieškimo pareiškimą, aiškiai suformuluoti ieškimo dalyką ir pagrindą tam, kad teismas, vadovaudamasis koncentracijos ir ekonomiskumo principais (CPK 7 straipsnis), galėtų tinkamai pasiekti vieną iš savo tikslų – kuo greičiau atkurti teisinę taiką tarp šalių (CPK 2 straipsnis). Ieškimo pagrindas – tai faktinės aplinkybės (lot. *causa petendi*), kuriomis ieškovas grindžia savo materialųjį teisinį reikalavimą, t. y. ieškimo dalyką (lot. *causa actiones; causa petendi*) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 16 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-271-313/2017 23 punktą ir jame nurodytą praktiką).
15. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, formuodamas teisės aiškinimo ir taikymo praktiką, yra pasisakęs, kad ieškimo dalykas – tai materialinis teisinis reikalavimas, ieškovo pasirinktas pažeistų ar ginčijamų teisių gynimo būdas. Ieškovas turi teisę ir pareigą pasirinkti bei tiksliai suformuluoti ieškimo dalyką, t. y. suformuluoti jį taip, kad būtų aišku, kokio materialinio teisinio rezultato siekiama iškeliant bylą, nes būtent tinkamas ieškimo dalyko (ir pagrindo) suformulavimas užtikrina tinkamą teisės kreiptis į teismą įgyvendinimą, leidžia apibrėžti bylos teismo nagrinėjimo ribas ir sudaro pagrindą įstatymo nustatytu ir ieškovo pasirinktu būdu apginti pažeistas teises (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 13 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-485/2008 ir joje nurodytą praktiką). Nurodant ieškimo dalyką kiekviename ieškinyje turėtų būti aiškiai nurodyta asmens teisė arba įstatymų saugomas interesas, kuriuos, į teismą besikreipiančio asmens nuomone, reikėtų ginti. Be to, ieškinyje būtina nurodyti asmens pageidaujantį ir teismo prašomą pritaikyti pažeistos teisės gynimo būdą (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 1.138 straipsnis), tačiau ieškovas neprivalo savo reikalavimo teisškai kvalifikuoti, pakanka, kad į teismą besikreipiantis asmuo nurodytų, ko ir kokia apimtimi jis prašo iš teismo, tačiau bet kokių atvejų ieškimo dalykas turi būti suformuluotas aiškiai.
16. Nagrinėjamoje byloje ieškovė UAB „ManoBūstas Aukštaitija“ prašė priteisti iš atsakovės skolą, kurią, be kita ko, sudaro cokolio šiltinimo, apdailos plytelėmis bei nuogrindos įrengimo remonto darbai. Būtent šios skolos dalies pagrįstumas buvo ginčo dalykas apeliacinės instancijos teisme, tik dėl šios skolos dalies yra pateikti argumentai kasaciniame skunde ir atsilepinime į jį. Taigi, kasacijos objektas nagrinėjamoje byloje yra tik skolos dalies, susijusios su remonto darbais, pagrįstumo vertinimas.
17. Kasaciniame skunde argumentuojama, kad kitoje byloje nustatytos ir šiai bylai prejudicinės laikytinos aplinkybės, jog daugiabučio namo cokolio šiltinimo, apdailos plytelėmis darbai pagal Priedą Nr. 3 prie 2018 m. balandžio 3 d. Ilgalakės rangos sutarties Nr. AKB-SUT-18-0127 atlikti netinkamai, todėl nagrinėjamoje byloje atsakovė negali būti įpareigojama sumokėti už netinkamai atliktus darbus.
18. Pirmosios instancijos teismas, remdamasis Panevėžio apylinkės teismo 2021 m. liepos 2 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. e2-271-1136/2021, konstatavo, kad ieškovė, būdama F. V. g-7-ojo namo administratorė, 2018 m. spalio 31 d. priėmė ne tik atliktus, su akivaizdžiais trūkumais, bet ir faktiškai neatliktus statybos darbus bei jos apmokėjusi, neveikė apdariai ir rūpestingai Bendrijos atžvilgiu, pažeidė pareigą rūpestingai ir atidžiai kontroliuoti, kaip vykdomi Priedo Nr. 3 prie Rangos sutarties darbai. Dėl šių ieškovės veiksmų Bendrija turės atliktų darbų rezultatai nardyti ir grąžinti namą į kiti darbų atlikimo pradžios buvusi padėtį, taigi ieškovė turi prisiminti dėl to kilusias pasekmes. Atsižvelgdamas į tai, teismas nusprendė, kad ieškovės reikalavimas priteisti iš atsakovės sudariusią 312,60 Eur skolą už atliktus darbus „cokolio šiltinimas, apdaila plytelėmis“ yra nepagrįstas.
19. Apeliacinės instancijos teismas dėl šios ieškimo reikalavimo dalies priėmė naują sprendimą ir priteisė iš atsakovės skolą už cokolio remonto darbus, argumentuodamas tuo, kad bendrija, kuriai priklauso ir atsakovė, pasirinko savo pažeistas teises ginti reikalaujama atlyginti patirtus nuostolius šalinant pagal sudarytą sutartį atliktų darbų defektus, todėl bendrijai buvo priteista 22 015,63 Eur darbų defektams šalinti. Teismas pažymėjo, kad toje civilinėje byloje nebuvo sprendžiamas klausimas, jog namo būtų ir kitų patalpų savininkai turi teisę neatiskaityti už cokolio šiltinimo, apdailos plytelėmis darbus ar Rangos sutarties Priedas Nr. 3 yra negaliojantis, o pagal jį atiskaityta nepagrįstai, kas leistų spręsti, kad atsakovėi nekyla pareiga atiskaityti už atliktus darbus, kurių trūkumų nustatyta nebuvo.
20. Panevėžio apylinkės teismo 2021 m. liepos 2 d. sprendime (civilinėje byloje Nr. e2-271-1136/2021), kuris kasaciniame skunde nurodomas kaip prejudicinis nagrinėjamoje byloje, išaiškinta, kad ieškovė F. V. g-7-ojo namo savininkų bendrija, be kita ko, prašė pripažinti statybos rangos darbus, atliktus atsakovių UAB „Mano Būstas Aukštaitija“ ir UAB „Vidrus“ pagal 2018 m. balandžio 3 d. jų pasirašytą Ilgalakės rangos sutartį Nr. AKB-SUT-18-0127 bei jos priedus, netinkamus ir priteisti iš atsakovių UAB „Mano Būstas Aukštaitija“ ir UAB „Vidrus“ solidariai 22 015,63 Eur nuostolių atlyginimą. Nagrinėtoje byloje teismas, įvertinęs šalių pateiktus įrodymus, padarė išvadą, kad UAB „Vidrus“ atlikti statybos darbai pagal Priedą Nr. 3 prie Rangos sutarties – cokolio apšiltinimo bei apdailos, nuogrindos įrengimo darbai – atlikti netinkamai, todėl ieškovės reikalavimas pripažinti netinkamai atliktus darbus pagal Priedą Nr. 3 prie Rangos sutarties tenkintas. Šių faktų konstatavimas lėmė ieškovės teisę reikalauti pašalinti darbų trūkumus ar reikalauti atlyginti trūkumų pašalinimo išlaidas. Ieškovė šioje byloje prašė iš atsakovių solidariai priteisti nuostolių, kuriuos įvardijo kaip daugiabučio namo cokolio armdymo išlaidas, nuogrindos įrengimo, ventiliacijos kanalų remonto ir stogo parapeto apskardinimo išlaidas, atlyginimą. Nuostolių dydį grindė UAB „Gedsta“ pateiktomis sąmatomis. Teismas šiose sąmatose nurodytas išlaidas laikė ieškovės nuostoliais ir priteisė prašytų 22 015,63 Eur nuostolių atlyginimą.
21. Kasacinis teismas, pasisakydamas dėl CPK 182 straipsnio 2 punkto aiškinimo ir taikymo, yra suformulavęs tokias pagrindines taisykles:prejudiciniais faktais laikytinos kitoje byloje įsiteisėjusių teismo sprendimų nustatytos aplinkybės;prejudicinių faktų galia tokios aplinkybės turi tik tuo atveju, kai abiejose bylose bet kokių procesinių statusų dalyvauja tie patys asmenys, išskyrus atvejus, kai teismo sprendimas sukelia teisinius padarinius ir nedalyvavusiems bylos asmenims; pirmesnėje civilinėje byloje nustatyti faktai pripažinti prejudiciniais tik tada, kai jie toje byloje buvo įrodinėjimo dalykas ar bent jo dalis, svarbų, kad įrodinėjamas faktas būtų reikšmingas abiejose bylose. Tik nustatęs visas nurodytas sąlygas, yra pagrindas kitoje civilinėje (administracinėje) byloje nustatytas aplinkybes pripažinti prejudiciniais faktais (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. kovo 13 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-84-421/2019 39 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Teismas, siekdamas nagrinėjamoje byloje vadovautis kitoje byloje nustatytais prejudiciniais faktais, įrodymų vertinimo procese turi analizuoti, koks yra prejudicinio fakto turinys ir kokia jo reikšmė nagrinėjamoje byloje pareikštam reikalavimui, jo tinkamam išsprendimui (tenkinimui ar atmetimui) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-223-969/2021, 50 punktas).
22. Tais atvejais, kai nėra pakankamo pagrindo aplinkybių, nustatytų įsiteisėjusių teismo sprendimų kitoje civilinėje ar administracinėje byloje, pripažinti prejudiciniais faktais pagal CPK 182 straipsnio 2 punktą, teismo sprendimas vertintinas kaip rašytinis įrodymas, jo įrodomoji reikšmė bylos faktų konstatavimui vertintina kartu su kitais šioje byloje surinktais įrodymais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gegužės 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-284/2013; 2013 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-482/2013).
23. Pažymėtina, kad ne kiekviena įsiteisėjusiame teismo procesiniame sprendime paminėta faktinė aplinkybė gali būti pripažinta prejudiciniu faktu. Tokią galią turi tik teismo nustatytos faktinės aplinkybės, sudariusios bylos, kurioje priimtas įsiteisėjęs teismo procesinis sprendimas, įrodinėjimo dalyką (jo dalį). Įrodinėjimo dalykas – tai juridiniai faktai, su kuriais įstatymas sieja ginčijamo santykio buvimą ar nebuvimą. Tai faktai, kuriais pagrįsti šalių reikalavimai ir atskirtiniai bei kitos aplinkybės, kurias būtina nustatyti taikant materialiosios teisės normas ginčo santykiams (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 10 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-206/2010; 2022 m. gruodžio 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-300-823/2022 45punktą; kt.).
24. Sutiktina su kasacinio skundo argumentais, kad Panevėžio apylinkės teismo 2021 m. liepos 2 d. sprendime nustatytos aplinkybės, kad statybos darbai pagalPriedą Nr. 3 pripažinti atliktais netinkamai, laikytinos prejudiciniais faktais nagrinėjamoje byloje. Civilinėje byloje Nr. e2-271-1136/2021 ieškovė F. V. g-7-ojo namo savininkų bendrija pasirinko savo teisių gynimo būdą – prašyti nuostolių atlyginimo, kuris teismų procesiniais sprendimais buvo priteistas.
25. Nagrinėjamoje byloje ieškovė prašo taikyti kitą civilinių teisių gynimo būdą – sutarties vykdymą natūra, prašydama priteisti atsakovės skolą už remonto darbus (CK 1.138 straipsnio 4 punktas). Sutiktina su kasacinio skundo argumentais, kad šioje byloje ieškovės prašomas sutarties vykdymas natūra turi būti suderinamas su kitoje civilinėje byloje Nr. e2-271-1136/2021 taikytu nuostolių atlyginimo institutu (CK 1.138 straipsnio 6 punktas) taip, kad jų taikymo bendrume šalių teisių ir pareigų santykyje neįtvirtintų neproporcingumo. Pažymėtina, kad teisinis reglamentavimas negali būti taikomas taip, kad jo rezultatas sudarytų pagrindą nesąžiningumui, t. y. vienai iš šalių nesąžiningai praturtėti.
26. Šiuo atveju siekiant nuspręsti, ar atsakovėi kyla pareiga sumokėti už atliktus darbus, būtina įvertinti, kokioje faktinėje situacijoje atsikūrė bendrija, priteisus jai nuostolių atlyginimą kitoje byloje: ar bendrijai buvo priteistas nuostolių atlyginimas, kuris apima ir netinkamai atliktų darbų trūkumų šalinimo išlaidas, tokiu būdu bendriją pastatant į situaciją, tarsi rangos darbai būtų buvę atlikti tinkamai, ar nuostolių atlyginimas kompensavo tik pašalinant netinkamai atliktų darbų rezultata ir grąžino bendriją į situaciją, tarsi rangos darbai nebūtų buvę atlikti.
27. Pažymėtina, jog galima situacija, kad šaliai yra kompensuojami nuostoliai tokiu apimtimi, tarsi sutarties pažeidimo nebūtų buvę. Tokiu atveju nukentėjusi šalis grąžinama į tokią padėtį, kuri būtų kiek įmanoma artimesnė padėčiai, tarsi sutartis būtų buvusi tinkamai įvykdyta. Esant tokiai nuostolių atlyginimo apimčiai šaliai kiltų pareiga sumokėti už atliktus darbus, nes per nuostolių atlyginimo institutą yra pasiekiamas jos visų nuostolių kompensavimas ir išieka šalies prispriėsinė pareiga sumokėti už darbus. Jeigu tokiu atveju laikytume, kad šaliai nekyla pareiga sumokėti už atliktus darbus, tai, vertinant bendrai šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą, viena šalis atsidurtų daug geresnėje padėtyje, nes jai darbai būtų atlikti (faktiškai arba pasiektais toks rezultatas per nuostolių atlyginimo institutą) iš esmės nemokamai.
28. Galima ir tokia situacija, kai šalis, įgyvendindama dispozityvumo principą, pasirenka prašyti nuostolių atlyginimo, kuris grąžintų šalies padėtį į pradinę, t. y. atkurdama *status quo ante* (pradinę padėtį), tarsi sutarties nebūtų buvę sudaryta ir jokie darbai nebūtų buvę atlikti. Tokiu atveju nukentėjusiai šaliai nekyla pareiga sumokėti už remonto darbus, nes per nuostolių atlyginimą kitoje byloje ji grąžinama į situaciją, kuri buvo iki darbų atlikimo pradžios. Jeigu tokioje situacijoje šalis būtų įpareigota sumokėti už darbus, tai šalių teisių ir pareigų balansas nebūtų išlaikytas, nes kitai šaliai būtų sumokėta už darbus, kurių ji neatliko, ir ji praturtėtų kitos šalies sąskaita.
29. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, nagrinėjamoje byloje yra svarbu nustatyti nuostolių atlyginimo civilinėje byloje Nr. e2-271-1136/2021 apimtį. Pirmosios instancijos teismas, nepriteidamas prašomos skolos, nurodė, kad nustačius, jog ieškovė neveikė apdariai ir rūpestingai Bendrijos atžvilgiu, priėmė neatliktus ar atliktus su akivaizdžiais trūkumais darbus, dėl to Bendrija turės atliktų darbų rezultatai nardyti ir grąžinti namą į kiti darbų atlikimo pradžios buvusių padėtį, dėl to ieškovė turi prisiminti kilusias pasekmes. Apeliacinės instancijos teismas sprendime nurodė, kad Bendrija, kuriai priklauso ir atsakovė, pasirinko savo pažeistas teises ginti reikalaujama atlyginti patirtus nuostolius šalinant pagal sudarytą sutartį atliktų darbų defektus, dėl to F. V. g-7-ojo namo savininkų bendrija buvo priteista 22 015,63 Eur darbų defektams šalinti.
30. Kasaciniame skunde argumentuojama, kad civilinėje byloje Nr. e2-271-1136/2021 priteistas nuostolių atlyginimas yra skirtas ne darbų trūkumams šalinti, kaip nurodė apeliacinės instancijos teismas sprendime, o priešingai, netinkamai atliktoms statybos rangos darbams šalinti ir statinio konstrukcijų būklei į pradinę padėtį iki darbų pradžios grąžinti. Atsilepinime į kasacinį skundą nurodoma, kad netinkamai atliktų darbų pagal Ilgalakės rangos sutarties Nr. AKB-SUT-18-0127 Priedą Nr. 3 apimtis buvo nagrinėjama tik darbų trūkumų šalinimo kontekste, pagal ieškovės pateiktas darbų trūkumų šalinimo sąmatas.
31. Teisėjų kolegija nusprendžia, kad civilinėje byloje Nr. e2-271-1136/2021 priteisto nuostolių atlyginimo apimtis yra esminis klausimas, vertinant ieškovės reikalavimo pagrįstumą šioje byloje, todėl teismai šiuo atveju turėjo atskirai vertinti ir nustatyti, į kokią padėtį Bendrija, kartu ir atsakovė, buvo grąžinta po nuostolių atlyginimo civilinėje byloje Nr. e2-271-1136/2021. Minėta, kad toje byloje Bendrija nuostolių dydį grindė UAB „Gedsta“ pateiktomis sąmatomis, kuriose nurodytų darbų kaina ir buvo teismų laikyta pagrįstu priteistinu nuostolių atlyginimo dydžiu. Šios aplinkybės, t. y. nuostolių atlyginimo apimtis civilinėje byloje Nr. e2-271-1136/2021, nagrinėjamoje byloje nebuvo vertintos. Bendrijai priteisto nuostolių atlyginimo apimtis yra fakto klausimas, nagrinėtinas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose. Kasacinis teismas sprendžia tik teisės klausimas ir, nagrinėdamas bylą, nenustato faktinių aplinkybių (CPK 353 straipsnio 1 dalis), todėl nurodyti apeliacinės instancijos teismo sprendimo trūkumai negali būti išaištyti kasaciniame teisme. Atsižvelgiant į tai, apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalis, kuria tenkintas ieškovės reikalavimas priteisti skolą už cokolio šiltinimą, apdailą plytelėmis, ir papildomas sprendimas naikinti ir iš bylos dalis perduodama nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui (CPK 359 straipsnio 1 dalies 5 punktas, 360 straipsnis).
32. Kiti kasacinio skundo argumentai neturi įtakos procesiniam bylos išnagrinėjimo kasaciniame teisme rezultatui, todėl dėl jų plačiau teisėjų kolegija nepasisako.

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

33. Kasaciniam teismui nutarus perduoti bylą nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui, šalių turėtų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktas spręsti apeliacinės instancijos teismui (CPK 93, 96, 98 straipsniai).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Panaikinti Panevėžio apygardos teismo 2022 m. lapkričio 30 d. sprendimo dalį, kuria panaikinta Panevėžio apylinkės teismo 2022 m. gegužės 27 d. sprendimo dalis netenkinti ieškovės reikalavimo priteisti skolą už cokolio šiltinimą, apdailą plytelėmis, iš ieškimo dalis patenkinta ir paskirstytos bylinėjimosi išlaidos, taip pat Panevėžio apygardos teismo 2022 m. gruodžio 21 d. papildomą sprendimą ir šią bylos dalį perduoti iš naujo nagrinėti Panevėžio apygardos teismui.

Kitą Panevėžio apygardos teismo 2022 m. lapkričio 30 d. sprendimo dalį palikti nepakeistą.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Bukaviniėnė

Donatas Šernas

Jūratė Varanaukaitė